

Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaz Stajı Uygulamasına Bakışı: Sağlık Hizmetleri Örneği

The Views of Vocational High School Students on Summer Internship: The Example of Health Services

Demet HANÇER AYDEMİR*

Süleyman Demirel Üniversitesi,
Isparta Sağlık Hizmetleri Meslek
Yüksekokulu, Isparta, Turkey
E-mail: demetaydemir@sdu.edu.tr

Öz

Öğrencilerin mesleki anlamda yetiştirilmesine ön hazırlık teşkil edebilecek stajlar, öğretim programının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Stajlar sayesinde öğrenciler mesleki deneyimlerini öğrenim hayatları içerisinde kazanmaktadırlar. Bu çalışmada, Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin yaz stajı eğitimine yönelik görüşlerinin ortaya konulması ve elde edilen sonuçlar çerçevesinde bir takım öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çocuk Gelişimi, Yaşlı Bakımı, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri ve Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programlarında öğrenim gören ve yaz stajını tamamlamış toplam 158 öğrenci araştırma örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak hazırlanan anket formu kullanılarak toplanmıştır. Veriler istatistiksel paket programı SPSS (16.0) yardımıyla korelasyon, çapraz tablo (Crosstab), yüzde ve frekans dağılımları yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, aile ile birlikte ikamet edilen bölge ve staj yapılan bölge arasında pozitif yönlü kuvvetli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir [Spearman's rho (158)= 0,915; p<0,01]. Öğrencilerin % 19'una staj yapılan kurum tarafından yemek gibi temel ihtiyaçların sağlanmadığı ve % 55,7'sine staj sırasında yeterli bilgi verilmediği, bunun nedeninin ise stajyerlere geçici eleman gözüyle bakılıp stajyerlik konusunun önemsenmemesi şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük bir bölümü (% 63,3) staj süresinin yeterli olduğunu, stajın ikinci sınıf derslerine katkı sağladığını (% 72,8), stajları daha etkin hale getirebilmek için denetim yapılmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir (% 44,9).

Anahtar Kelimeler: Meslek Yüksekokulu, yaz stajı, mesleki eğitim, sağlık hizmetleri

Abstract

Internship, which could constitute a preparatory work for the vocational training of the students, comprises an important part of the educational program. Through the internship, students gain work experience during their academic life. This study aimed to put forward the views of Suleyman Demirel University of Vocational High School of Health Services students on summer internship and to develop a set of recommendations in the framework of the results obtained. 158 students who have completed their summer internship and studying in Medical Imaging Techniques, Medical Laboratory Techniques, Elderly Care and Child Development Programs are taken as models for this research. The data in this research was collected by questionnaire form which was prepared by surveying all the related literature by the researcher. Data were evaluated using correlation, crosstab, percentage and frequency distributions on the statistical package program (SPSS 16.0). The results of the study revealed that there is a positive and strong correlation between the region of residence and the region of internship [Spearman's rho (158) = 0,915; p<0,01]. 19 % of the students were deprived of basic needs, such as meals, by the institution and 55,7 % of them were not given enough information during the internship. It is due to the fact that these students were regarded as temporary staff and the internship was not considered as important, at all. A large part of the students (63,3 %) think that the allotted time for internship is sufficient, the internship training contributes to their second-class lessons (72,8 %), and that supervision is required in order to make internship training more effective (44,9 %).

Keywords: Vocational High School, summer internship, vocational education, health services

*Corresponding author / Sorumlu yazar

**Bu çalışma 21-23 Mayıs 2015 tarihlerinde
Yalova Üniversitesi tarafından düzenlenen IV.
Uluslararası Meslek Yüksekokulları
Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak
sunulmuştur.
Handling Editor: Ö. F. Çolak

1. Giriş

Ülkemizde sağlık hizmetlerinin sunumunda hekim dışı teknik elemanlarla ilgili ilk eğitimler 1945 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2 yıllık kurslarla başlatılmış, 1961 yılında yapılan bir düzenleme ile Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak Sağlık Meslek Liseleri açılmıştır. Bu okullar, 2006 yılında yürürlüğe giren bir kanunla Milli Eğitim Bakanlığı bünyesine aktarılmıştır. Sağlık Meslek Liselerinden mezun olan bireyler teknisyen unvanı almakta ve sağlık kurumları yapısında yer alan çeşitli bölümlerde çalışmaktadır. Üniversitelerde, 1983 yılından başlayarak sağlıkta teknik eleman niteliğinin geliştirilmesi amacıyla, dört yarıyılık eğitim ve öğretim sonunda "tekniker" yetiştirmeyi hedefleyen yükseköğretim kurumları olan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları (SHMYO) açılmıştır. Bu yüksekokullarda yürütülen mesleki ve teknik eğitimden beklenen temel çıktılar sağlık çalışanına mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeteneklerini kazandırmak; zihinsel, duygusal, sosyal yönlerini dengeli bir biçimde geliştirmek; bilgiye nasıl ulaşabileceğini öğretmek ve yaşam boyu öğrenmenin önemini kavratmak; sorun çözebilme ve karar verebilme yetilerini geliştirmek; mesleki gereksinimleri karşılayacak düzeyde bir yabancı dil ve mesleki alanda bilgisayar kullanımı becerilerini kazandırmak olarak tanımlanmaktadır (Gültaş vd. 2010).

Ülkemizde toplam 108 SHMYO bulunmakta olup bu okullarda 35 değişik program altında sağlık teknikeri yetiştirilmektedir. SHMYO bünyesinde açılan programlardan olan "Tıbbi Görüntüleme Teknikleri, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri, Yaşlı Bakımı ve Çocuk Gelişimi" programları, dört yarıyılık bir yüksek öğrenim sürecini kapsamaktadır. SHMYO'ları kapsamında yer alan Tıbbi Laboratuvar Teknikleri eğitim programlarının amacı; sağlık kurumları bünyesindeki tanı ve tedavi laboratuvarlarında, hastalığın tanı ve tedavisinde hekimin gerekli gördüğü tıbbi analizleri yapan elemanları yetiştirmektir. Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programının amacı; tıbbi görüntüleme yöntemlerini bilen, yüksek teknolojiye sahip görüntüleme sistemlerini kullanabilen, cihaz ve ekipmanların kontrol ve bakımını yapabilen ve aldığı bilgiyi yorumlayabilen bilgi ve beceriye sahip nitelikli teknik elemanlar yetiştirmektir. Çocuk Gelişimi Programının temel amacı; çocuk gelişimi ve eğitiminin önemini benimseyen, 0-18 yaş çocuklarının gelişim özelliklerini tanıyıp, alışkanlık ve gereksinimleri konusunda bilgi kazanmış, çocukların karşılaşılabilecekleri sorunlara önlemler alabilen ve çocukları ilköğretim dönemine donanımla hazırlayabilen elemanlar yetiştirmektir. Yaşlı Bakımı Programının temel amacı ise yaşlı bakım hizmeti konusunda gerekli bilgi, beceri ve değerleri bütünleştirip, özümseyerek, kamu alanı, özel alan ve sivil toplum örgütlerinde yaşlı bakım hizmetini uygulayıcı ve geliştirici niteliğe sahip yetkin sağlık teknikerleri yetiştirmektir. Öğrenciler, sözü edilen donanıma sahip olabilmeleri için akademik eğitim yanında staj uygulama çalışmalarına katılmaktadır.

Staj, kuramsal meslek bilgisine sahip kişilerin, aldıkları akademik bilgileri gerçek yaşamda kullanma ve deneme,

diğer bir deyişle, edindiği bilgileri yaparak-yaşayarak davranışa dönüştürme deneyimi biçiminde tanımlanabilir. Staj, kişiye ayrıca, iş yaşamına ilişkin sorunları tanıma, onlarla başa çıkma, iş arkadaşları ve üstleri ile iyi iletişim kurabilme, konukları tanıma ve onların neler beklediklerini gözleme ve onlarla nasıl sağlıklı iletişim kurulacağına ilişkin çok değerli bilgiler kazandırır. Kişi kendini daha donanımlı hisseder ve kişinin öz güveni gelişir. Sektöre ait yenilikleri tanıma yanında, mezuniyet sonrası için önemli bir referans elde edilmiş olur (Çetin 2005).

Meslek eğitimi alan kişilerin teorik olarak öğrendikleri bilgileri mesleki yaşamlarında kullanabilmeleri için gerekli olan becerileri de eğitimleri sürecinde geliştirmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin eğitim süresi içinde teoride edindiği bilgilerde pratiklik kazanması iki şekilde sağlanabilmektedir. Bunlardan birincisi, uygulama derslerinde okulun uygulama birimlerinde yapacağı uygulamalar, ikincisi de kurumlarda yapacağı stajlardır (Emir vd. 2008). Üniversitelere göre değişiklik göstermekle beraber, öğrenciler staj eğitimlerini II. ve/veya IV. yarı dönem sonunda, eğitim gördüğü programın gereklerine ve o programdan beklenen eğitim öğretime uygun olarak uygulama yapabilecekleri, fiziksel ve nitel kapasite olarak elverişli ve yeterli bulunan ve stajyer öğrencilerinin eğitimleri süresince kazandıkları bilgi ve deneyimlerini pekiştirebilecekleri, kamusal ve özel kurum ve kuruluşlarda en az 30 iş günü olacak şekilde program staj kurulunun belirlediği staj takvimi çerçevesinde tamamlamaktadırlar.

Bu araştırmada, Meslek Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin yaz stajı eğitimine yönelik görüşlerinin belirlenmesi ve yaz stajı uygulamasında yaşanan sorunlara staj verimliliğini arttırmaya yönelik öneriler geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

2. Materyal ve Metot

Araştırmanın evrenini, SDÜ Isparta SHMYO, Çocuk Gelişimi, Yaşlı Bakımı, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri ve Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programlarında öğrenim görmekte olan yaz stajını tamamlamış öğrenciler oluşturmaktadır. Çocuk Gelişiminden 59, Yaşlı Bakımından 30, Tıbbi Laboratuvar Tekniklerinden 56 ve Tıbbi Görüntüleme Tekniklerinden 47 olmak üzere toplam 192 öğrenci araştırma evreninde yer almaktadır. Anketler, araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 158 öğrenciye uygulanmıştır.

Veriler araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu ile toplanmıştır. Anket formu, SHMYO öğrencilerinin yaz stajı eğitimine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla, literatür incelemesi sonucu elde edilen veriler temel alınarak geliştirilmiştir (Karacan ve Karacan 2004; Uzun vd. 2009; Kırlioğlu ve Gökgez 2011; Bahadır ve Oğuz 2012). Anket iki bölümden oluşmaktadır; birinci bölümde kişisel özellikleri belirlemeye yönelik sorular ve ikinci bölümde ise öğrencilerin yaptıkları stajı değerlendirmelerine yönelik sorular yer almaktadır. Anketler uygulanmadan önce okul müdürlüğünden izin

alınmıştır. Anketler, 20-30 Kasım 2014 tarihleri arasında ders dışı saatlerde yüz yüze görüşme yöntemi ile araştırmacı gözetiminde uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel paket programı (SPSS 16.0) vasıtasıyla korelasyon, yüzde ve frekans dağılımları yapılarak değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Ön lisans düzeyinde eğitim alan SHMYO öğrencilerinin zorunlu yaz stajıyla ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik olarak yapılan bu araştırmada ankete katılan öğrencilerin kişisel özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özellikleri

Ankete Katılan Öğrenci Sayısı (n) = 158			
Kriterler	Değişkenler	Frekans	%
Kayıtlı olunan program	Tıbbi Görüntüleme Teknikleri	42	26,6
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	49	31
	Yaşlı Bakımı	22	13,9
	Çocuk Gelişimi	45	28,5
Cinsiyet	Kadın	114	72,2
	Erkek	44	27,8
Yaş aralığı	18-19	69	43,7
	20-21	59	37,3
	22-23	17	10,8
	24 ve üzeri	13	8,2
Ailesinin ikamet ettiği bölge	Akdeniz Bölgesi	103	65,2
	İç Anadolu Bölgesi	11	7
	Ege Bölgesi	10	6,3
	Marmara Bölgesi	11	7
	Doğu Anadolu Bölgesi	3	1,9
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	20	12,6
Mezun olunan lise türü	Meslek Lisesi	88	55,7
	Açık Öğretim Lisesi	1	0,6
	Diğer	69	43,7
Staj yapılan kurum	Kamu Kurumu	88	55,7
	Üniversite Hastanesi	42	26,6
	Özel Sektör	28	17,7
Staj yapılan bölge	Akdeniz Bölgesi	106	67,1
	İç Anadolu Bölgesi	11	7
	Ege Bölgesi	11	7
	Marmara Bölgesi	10	6,3
	Doğu Anadolu Bölgesi	1	0,6
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	19	12
Eğitim görülen programın tercih edilme nedeni	Sınav düzenlemesinden dolayı	12	7,6
	Sevdiğim için	64	40,5
	Daha kısa sürede iş sahibi olabilmek için	42	26,6
	Daha iyi bir iş sahibi olabilmek için	23	14,5
	Çevrenin etkisi	6	3,8
	İstek dışı	11	7
Otuz iş günü staj yapma durumu	Evet	154	97,5
	Hayır	4	2,5

Tablo 1'de görüleceği üzere ankete katılan öğrencilerin 42'si (% 26,6) Tıbbi Görüntüleme Teknikleri, 49'u (% 31) Tıbbi Laboratuvar Teknikleri, 22'si (% 13,9) Yaşlı Bakımı ve 45'i (% 28,5) Çocuk Gelişimi Programlarında öğrenim görmektedirler.

Ankete katılan öğrencilerin 44'ü (% 27,8) erkek, 114'ü (% 72,2) bayandır. Ankete katılan öğrencilerin 69'u (% 43,7) 18-19 yaş aralığında, 59'u (% 37,3) 20-21 yaş aralığında, 17'si (% 10,8) 22-23 yaş aralığında ve 13'ü (% 8,2) 24 yaş ve üzerindedir. Ankete katılan 103 öğrencinin ailesi Akdeniz Bölgesi'nde (% 65,2), 11 öğrencinin ailesi İç Anadolu Bölgesi'nde (% 7), 10 öğrencinin ailesi Ege Bölgesi'nde (% 6,3), 11 öğrencinin ailesi Marmara Bölgesi'nde (% 7), 3 öğrencinin ailesi Doğu Anadolu Bölgesi'nde (% 1,9) ve 20 öğrencinin ailesi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde (% 12,7) ikamet etmektedirler. Ankete katılan öğrencilerin 88'i (% 55,7) Meslek Lisesi, 1'i (% 0,6) Açık Öğretim Lisesi ve 69'u (% 43,7) diğer liselerden mezun olmuşlardır. Ankete katılan öğrencilerin 88'i (% 55,7) Kamu Kurumlarında, 42'si (% 26,6) üniversite hastanelerinde ve 28'i (% 17,7) özel sektörde staj yapmışlardır. Tıbbi Görüntüleme Teknikleri (% 66,7), Tıbbi Laboratuvar Teknikleri (% 51) ve Yaşlı Bakım Programlarında (% 63,6) öğrencilerin büyük bir bölümünün staj için Kamu Kurumlarını, Çocuk Gelişimi Programında (% 51,1) ise Özel Sektörü tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 106'sı (% 67,1) Akdeniz Bölgesinde, 11'i (% 7) İç Anadolu Bölgesinde, 11'i (% 7) Ege Bölgesinde, 10'u (% 6,3) Marmara Bölgesinde, 1'i (% 0,6) Doğu Anadolu Bölgesinde ve 19'u (% 12) Güneydoğu Anadolu Bölgesinde staj yapmışlardır. Ankete katılan öğrencilerin 12'si (% 7,6) sınav düzenlemesinden dolayı, 64'ü (% 40,5) sevdiği için, 42'si (% 26,6) daha kısa sürede iş sahibi olabilmek için, 23'ü (% 14,5) daha iyi bir iş sahibi olabilmek için, 6'sı (% 3,8) çevrenin etkisi ile ve 11'i (% 7) istek dışı eğitim gördükleri programı tercih ettiğini belirtmiştir. Tıbbi Görüntüleme Teknikleri (% 42,9) ve Yaşlı Bakım Programında (% 40,9) staj yapan öğrencilerinin büyük bir bölümünün daha kısa sürede iş sahibi olabilmek için, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri (% 38,8) ve Çocuk Gelişimi Programında (% 57,8) staj yapan öğrencilerin büyük bir bölümünün ise sevdiği için eğitim gördükleri programı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 154'ü (% 97,5) 30 iş günü staj yapmış, ancak 4'ü (% 2,5) staj süresini 30 iş gününe tamamlamamışlardır.

Ankete katılan öğrencilerin staj yaptıkları bölge ile ailelerinin ikamet ettiği bölge arasındaki korelasyon, veriler homojen dağılmadığından ($p < 0,05$) Spearman Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır [$r(158) = 0,915$; $p < 0,01$]. Buna göre ailenin ikamet ettiği bölge ile staj yapılan bölge arasında pozitif yönlü kuvvetli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler genellikle ailesinin bulunduğu bölgede staj yapmayı tercih etmektedir.

Tablo 2'de, öğrencilerin zorunlu yaz stajıyla ilgili görüşlerini değerlendirmeye yönelik sorulara verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 106'sı için (% 67,1) staj yerinin belirlenmesinde ikamet edilen yer en önemli faktör iken 33'ünün (% 20,9) meslekleri konusunda tecrübe kazandırması, 11'inin (% 7)

mezun olduğunda iş konusunda yardımcı olması, 7'sinin (% 4,4) staja gidilmediğinde sorun çıkarmaması ve 1'inin (% 0,6) de staj yapmadan yapmış gibi göstermesi en önemli faktör olarak tespit edilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 146'sı (% 92,4) staj yapmadan önce stajın tecrübe kazandıracağını düşünürken bu öğrencilerin 102'sinin (% 64,6) staj yaptıktan sonra da düşüncelerinde herhangi bir değişiklik olmamış ancak 44'ünün (% 27,8) staj yaptıktan sonra bu konudaki düşünceleri değişmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 12'si (% 7,6) staj yapmadan önce stajın tecrübe kazandırmayacağını düşünürken, staj yaptıktan sonra ise bu öğrencilerin 6'sının (% 3,8) bu konudaki düşünceleri değişmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 100'ü (% 63,3) staj süresinin yeterli olduğunu, 21'i (% 13,3) yeterli olmadığını ve 37'si (% 23,4) ise kısmen yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin 88'i (% 55,7) kurum tarafından verilen bilgilerin yeterli olduğunu belirtirken 70'i (% 44,3) ise kurum tarafından verilen bilgilerin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Kurum tarafından verilen bilgilerin yeterli olmadığını düşünen toplam 70 öğrencinin 38'i (% 54,3) bunun nedenini stajyerlere geçici eleman gözüyle bakılıp stajyerlik konusunun önemsenmemesi şeklinde ifade ederken 11'i (% 15,7) iş yeri yetkililerinin yeterli bilgiye sahip olmamaları, 9'u (% 12,9) iş yerindeki işlerin yoğun olması, 8'i (% 11,4) stajyerlere güven duyulmaması, 3'ü (% 4,3) stajyerlerin bir yük olarak görülmesi ve 1'i (% 1,4) stajyerlerin rakip olarak görülmesi şeklinde ifade etmişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin 126'sı (% 79,7) staj yapmak için başvurdukları kurumda çok iyi karşılanırken 27'si (% 17,1) zoraki kabul edilmiş, 5'i (% 3,2) ise ret cevabı almışlardır. Ankete katılan öğrencilerin 122'sine (% 77,2) staj sırasında yeterli ilgi gösterilmiş ancak 36'sına (% 22,8) yeterli ilgi gösterilmemiştir. Ankete katılan öğrencilerin 115'i (% 72,8) stajın ikinci sınıf derslerine katkı sağladığını, 43'ü (% 27,2) stajın ikinci sınıf derslerine bir katkısı olmadığını belirtmişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin 121'i (% 76,6) stajını yine aynı kurumda yapmak isterken 37'si (% 23,4) stajını aynı kurumda yapmak istemediğini belirtmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 108'i (% 68,4) staj yaptıkları kurumda çalışmak isterken 50'si (% 31,6) staj yaptıkları kurumda çalışmak istemediğini belirtmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 37'si (% 23,4) staj yaptıkları kurumdan iş teklifi almış ancak 121'i (% 76,6) staj yaptıkları kurumdan iş teklifi almamışlardır. Ankete katılan öğrencilerin 144'ü (% 91,1) staj yapılacak kurumu kendilerinin belirlemesi gerektiği ifade ederken 14'ü (% 8,9) staj yapılacak kurumu okulun belirlemesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin 71'i (% 44,9) stajları daha etkin hale getirmek için denetimin olması gerektiğini, 28'i (% 17,7) stajyerlere ücret ödenmesi gerektiğini, 20'si (% 12,7) stajın ders programı içerisinde olması gerektiğini, 19'u (% 12) stajın isteğe bağlı olması gerektiğini ve 20'si (% 12,7) mevcut sistemin iyi olduğunu belirtmişlerdir. Staj sizce neyi ifade ediyor sorusuna ankete katılan öğrencilerin 82'si (% 51,9) mesleği yakından tanımayı, 62'si (% 39,2) alınan teorik bilgileri uygulama ile karşılaştırmayı ve 14'ü (% 8,9) mezun olmak için okul programının gereğini yerine getirmeyi ifade ettiğini belirtmişlerdir.

Tablo 2. Ankete katılan öğrencilerin yaz stajı ile ilgili görüşleri

Stajı değerlendirmeye yönelik sorular	Değişkenler	Frekans	%
Staj yerinin belirlenmesinde sizce en etkili faktör hangisidir?	İkamet ettiğim yerde olması	106	67,1
	Mezun olduğumda iş konusunda yardımcı olması	11	7
	Mesleğim konusunda tecrübe kazandırması	33	20,9
	Gitmediğim zaman sorun çıkarmaması	7	4,4
	Hiç staj yapmadan yapmış gibi göstermesi	1	0,6
Staj yapmadan önce stajın size tecrübe kazandıracağını düşünüyor muydunuz?	Evet	146	92,4
	Hayır	12	7,6
Staj yaptıktan sonra stajın size tecrübe kazandıracağı düşüncenizde değişiklik oldu mu?	Evet	50	31,6
	Hayır	108	68,4
Staj süresi (30 iş günü) sizce yeterli midir?	Evet, yeterliydi	100	63,3
	Hayır, yeterli değildi	21	13,3
	Kısmen yeterliydi	37	23,4
Staj sırasında kurum tarafından size verilen bilgilerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	88	55,7
	Hayır	70	44,3
Kurum tarafından yeterli bilgi verilmemesinin nedeni sizce hangisidir?	İş yerindeki işlerin yoğun olması	9	12,9
	Stajyerlere geçici eleman gözüyle bakılıp stajyerlik konusunun önemszenmemesi	38	54,3
	Stajyerlere güven duyulmaması	8	11,4
	Stajyerlerin bir yük olarak görülmesi	3	4,3
	İş yeri yetkililerinin yeterli bilgiye sahip olmaması	11	15,7
	Stajyerlerin rakip olarak görülmesi	1	1,4
Staj yapmak istediğiniz sağlık kurumuna başvurduğunuzda nasıl karşılandınız?	Ret cevabı aldım	5	3,2
	Zoraki kabul edildim	27	17,1
	Çok iyi karşıladılar	126	79,7
Staj sırasında yeterli ilgi gösterildi mi?	Evet	122	77,2
	Hayır	36	22,8
Stajınız ikinci sınıf derslerinize katkı sağladı mı?	Evet	115	72,8
	Hayır	43	27,2
İmkân verilse stajınızı yine aynı kurumda yapmak ister misiniz?	Evet	121	76,6
	Hayır	37	23,4
Mezun olduktan sonra staj yaptığınız kurumda çalışmak ister misiniz?	Evet	108	68,4
	Hayır	50	31,6
Staj yaptığınız kurumdan iş teklifi aldınız mı?	Evet	37	23,4
	Hayır	121	76,6
Sizce staj yapılacak kurumu kim belirlemeli?	Kendim	144	91,1
	Okul	14	8,9
Stajları daha etkin hale getirmek için sizce nasıl bir yöntem uygulanmalıdır?	Denetim olmalı	71	44,9
	Ders programı içerisinde olmalı	20	12,7
	Staj isteğe bağlı olmalı	19	12
	Stajyerlere ücret ödenmeli	28	17,7
	Mevcut sistem iyi	20	12,7

Tablo 2 (devam). Ankete katılan öğrencilerin yaz stajı ile ilgili görüşleri

Stajı değerlendirmeye yönelik sorular	Değişkenler	Frekans	%
Sizce staj neyi ifade ediyor?	Mesleği yakından tanımayı	82	51,9
	Alınan teorik bilgileri uygulama ile karşılaştırmayı	62	39,2
	Mezun olmak için okul programının gereğini yerine getirmeyi	14	8,9
Staj yaptığınız kurum staj süresince hangi imkânları sağladı?	Yemek	121	76,6
	Ücret	1	0,6
	Hepsi	6	3,8
	Hiçbiri	30	19
Staj yaptığınız kurumu teknik donanım ve iş güvenliği açısından nasıl değerlendirirsiniz?	Teknik donanım ve iş güvenliği yeterliydi	105	66,4
	Teknik donanım iyi ancak, iş güvenliği yetersizdi	15	9,5
	Teknik donanım yetersiz ancak, iş güvenliği yeterliydi	15	9,5
	Teknik donanım ve iş güvenliği yetersizdi	23	14,6

Ankete katılan öğrencilerin 121'ine (% 76,6) staj yapılan kurum tarafından staj süresince yemek, 6'sına (% 3,8) yemek, yol parası-servis ve bir miktar ücret imkânı sağlanırken 1'ine (% 0,6) sadece bir miktar ücret sağlanmış ancak 30'una (% 19) hiçbir imkân sağlanmamıştır. Ankete katılan öğrencilerin 105'i (% 66,5) staj yaptıkları kurumun teknik donanım ve iş güvenliği bakımından yeterli olduğunu ifade ederken 23'ü (% 14,6) teknik donanım ve iş güvenliğinin yeterli olmadığını, 15'i (% 9,5) teknik donanımın iyi ancak iş güvenliğinin yetersiz olduğunu, 15'i (% 9,5) ise teknik donanımın yetersiz ancak

iş güvenliğinin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Kamu kurumlarında staj yapan öğrencilerin % 56,8'i, üniversite hastanelerinde staj yapan öğrencilerin %57,1'i ve özel sektörde staj yapan öğrencilerin % 50'si staj sırasında verilen bilgilerin yeterli olduğunu belirtmişler ve staj yapılan kurumlarla bu kurumlarda öğrencilere staj sırasında verilen bilgilerin yeterliliği karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir [χ^2 (2, N=158)= 0.449, p=0.799]. Staj yapılan kurumlarla bu kurumlarda öğrencilere staj sırasında verilen bilgilerin yeterliliğine ilişkin bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Ankete katılan öğrencilerin yaz stajı ile ilgili görüşleri

Staj sırasında kurumun verdiği bilginin yeterliliği		Staj yapılan kurum			
		Kamu Kurumu	Üniversite Hastanesi	Özel Sektör	Toplam
Evet	Sayı	50	24	14	88
	%	56,80%	57,10%	50,00%	55,70%
Hayır	Sayı	38	18	14	70
	%	43,20%	42,90%	50,00%	44,30%
Toplam	Sayı	88	42	28	158

Staj yapılan kurumla iş teklifi alımı arasında yapılan karşılaştırma sonucunda, kamu kurumunda staj yapan toplam 88 öğrencinin 16'sı (% 18,2), üniversite hastanesinde staj yapan toplam 42 öğrencinin 9'u (% 21,4) ve özel sektörde staj yapan 28 öğrencinin 12'si (% 42,9) iş teklifi aldıklarını belirtmiştir. Staj yapılan kurumlarda iş teklifi alma durumuna ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Eğitim görülen programın tercih edilme nedeni ile yapılan stajın ikinci sınıf derslerine olan katkısı karşılaştırıldığında;

sınav düzenlemesinden dolayı tercih eden 12 kişinin 5'i (% 41,7), sevdiği için tercih eden 64 kişinin 49'u (% 76,6), daha kısa sürede iş sahibi olabilmek için tercih eden 42 kişinin 33'ü (% 78,6), daha iyi bir iş sahibi olabilmek için tercih eden 23 kişinin 17'si (% 73,9), çevrenin etkisi ile tercih eden 6 kişinin 5'i (% 83,3) ve istek dışı tercih eden 11 kişinin 6'sı (% 54,5) stajın ikinci sınıf derslerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Eğitim görülen programın tercih edilme nedeni ile stajın ikinci sınıf derslerine katkı sağlama durumuna ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4. Staj yapılan kurumlarda iş teklifi alma durumu

İş teklifi alma durumu	Staj yapılan kurum				
	Kamu Kurumu	Üniversite Hastanesi	Özel Sektör	Toplam	
Evet	Sayı	16	9	12	37
	%	18,20%	21,40%	42,90%	23,40%
Hayır	Sayı	72	33	16	121
	%	81,80%	78,60%	57,10%	76,60%
Toplam	Sayı	88	42	28	158

Tablo 5. Eğitim görülen programın tercih edilme nedeni ile stajın ikinci sınıf derslerine katkı sağlama durumu

Eğitim görülen programın tercih edilme nedeni	Stajın ikinci sınıf derslerine katkı sağlama durumu			
		Evet	Hayır	Toplam
Sınav düzenlemesinden dolayı	Sayı	5	7	12
	%	41,70%	58,30%	100,00%
Sevdiğim için	Sayı	49	15	64
	%	76,60%	23,40%	100,00%
Daha kısa sürede iş sahibi olabilmek için	Sayı	33	9	42
	%	78,60%	21,40%	100,00%
Daha iyi bir iş sahibi olabilmek için	Sayı	17	6	23
	%	73,90%	26,10%	100,00%
Çevrenin etkisi	Sayı	5	1	6
	%	83,30%	16,70%	100,00%
İstek dışı	Sayı	6	5	11
	%	54,50%	45,5	100,00%
Toplam	Sayı	115	43	158
	%	72,80%	27,2	100,00%

4. Tartışma

Yapmış olduğumuz çalışmada, ankete katılan öğrencilerin genellikle ailelerinin bulunduğu bölgede staj yaptıkları tespit edilmiştir. Staj yerinin belirlenmesinde en etkili faktörün ikamet edilen bölge olması da bu sonucu destekler niteliktedir.

Çalışmamızda, öğrencilerin tamamına yakını (% 92,4) staj yapmadan önce stajın tecrübe kazandıracağını düşünürken bu öğrencilerin % 27,8'i staj yaptıktan sonra tecrübe kazanmadıklarını, diğer taraftan staj yapmadan önce stajın tecrübe kazandıracağını düşünmeyen öğrencilerin % 3,8'si staj yaptıktan sonra tecrübe kazandıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda stajın öğrencilere meslekleri konusunda tecrübe kazandırmada etkili olduğu söylenebilir.

Staj faaliyetlerinin önemi, öğrenci ile işyerindeki çalışanlar arasında karşılıklı bilgi alışverişi (işe dayalı öğrenme) ortamının oluşmasında yatmaktadır. İşe dayalı öğrenmede

öncelikle iş yerindeki yeni bilgiler öğrencinin daha önce okulda öğrendikleriyle bütünleşmekte, öğrenilenler gerçek iş yaşamında uygulanmak suretiyle anlam kazanmaktadır (Doğan vd. 1997). Yapmış olduğumuz çalışmada ise ankete katılan öğrencilerin % 44,3'ü kurum tarafından verilen bilgilerin yeterli olmadığını belirtirken, bunun nedeninin ise % 54,3'lük bir oranla stajyerlere geçici eleman gözüyle bakılıp stajyerlik konusunun önemsenmemesi şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin tamamına yakını (% 97,5'i) 30 iş günü staj yapmıştır. Ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümünün (% 63,3'ü) staj süresinin yeterli olduğunu ifade ettikleri ve staj yapmak için başvurdukları kurumda çok iyi karşılandıkları (% 79,7'si) tespit edilmiştir. Staj yapılan kurumdaki sorumlu meslek mensubunun deneyimi, stajın başarısı için çok önemlidir. Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, sorumlu meslek mensubunun deneyimi; stajın başarılı olması, staj

programının yararlı bir şekilde uygulanması, iyi bir staj ortamının hazırlanması ve staj süresi içinde stajyerlere gerekli mesleki bilgi ve beceriler ile bazı değerleri kazandırması açısından önemli bulunmuştur (Uzay 2005). Yapmış olduğumuz çalışmada, ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümüne (% 77,2'si) staj sırasında yeterli ilgi gösterildiği ve stajın ikinci sınıf derslerine katkı sağladığı (% 72,8'i) tespit edilmiştir. Bahadır ve Oğuz (2012) tarafından, Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu 1. ve 2. Sınıf öğrencilerinin çeşitli işletmelerde Endüstriye Dayalı Öğretim esnasında karşılaştıkları sorunlarla, staj yapma eğilimlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, staj yerlerinde öğrencilerin % 89,9'uyla yeteri kadar ilgilenildiği tespit edilmiştir. Emir vd. (2008) tarafından Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Programlarında öğrenim görmekte olan, stajını tamamlamış öğrencilerin stajla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bir çalışmada ise öğrencilerin % 73,2'sinin okulda öğrenilen teorik bilgilerle ilgili gelişimlerine stajın katkısı olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmaların bulguları bizim bulgularımızı destekler niteliktedir. Bu oran öğrencinin iş yerinde daha fazla yetki ve sorumlulukla donatılması ile daha da artacaktır. Yapmış olduğumuz çalışmada, ankete katılan öğrencilerin önemli bir kısmına (% 19'u) staj süresince yemek dâhil hiçbir imkân sağlanmamıştır. Bahadır ve Oğuz (2012) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde öğrencilerin % 29,26'sına staj yaptıkları işletmeler tarafından yemek ve ulaşım olanağı sağlanmadığı tespit edilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümünün (% 76,6'sı) stajını yine aynı kurumda yapmak istedikleri, staj yaptıkları kurumdan mezun olduktan sonra da çalışmak istedikleri (% 68,4'ü) ve staj yaptıkları kurumdan iş teklifi aldıkları (% 76,6'sı) tespit edilmiştir. Kıriloğlu ve Gökğöz (2011) tarafından Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi alan ve staj yapan öğrencilerin staj uygulamasında karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu problemlere çözüm önerileri getirmek maksadıyla yapılan başka bir çalışmada, öğrencilerin % 46'sının stajyerlik eğitimi bittikten sonra da aynı yerde çalışmaya devam etmek istedikleri ve bunların ancak % 29'unun staj yaptıkları kurumdan iş teklifi aldıkları tespit edilmiştir. Bahadır ve Oğuz (2012) tarafından yapılan çalışmada ise bizim çalışmamıza benzer şekilde öğrencilerin % 75,11'inin aynı işyerinde tekrar staj yapmak istedikleri ve % 80,7'sine stajın iş bulmaları konusunda yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Bu durum çalışmamızda staj yapılan kurumlarla karşılaştırıldığında kamu kurumunda staj yapan toplam 88 öğrencinin 16'sının (% 18,2), üniversite hastanesinde staj yapan toplam 42 öğrencinin 9'unun (% 21,4) ve özel sektörde staj yapan 28 öğrencinin 12'sinin (% 42,9) iş teklifi aldıkları tespit edilmiştir. Veriler değerlendirildiğinde, kamu kurumlarında ve üniversite hastanelerinde öğrenciler doğrudan doğruya personel olarak alınamamakta ve durum ciddi bir öğrenci kitlesinin staj yapılan bu kurumlardan iş teklifi alamamasına neden olmaktadır. Bu durum işletmelerin öğrencilerden memnun olmamasından ya da personel ihtiyaçlarının olmamasından da kaynaklanıyor olabilir. Staj uygulamaları, öğrencileri iş hayatına yönlendirmek için bir

köprü görevi görmelidir. Ancak görüldüğü gibi staj eğitimi öğrencilerin büyük bir kısmına iş imkânı sunamamaktadır. Staj yapılacak yer belirlenirken mükemmel bir iş deneyimi ve iyi referans sağlayıp mezuniyet sonrasında iş konusunda yardımcı olabilecek, Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) puanı dikkate alınarak lisans mezunu olma şartı istemeyen kurumların tercih edilmesinin daha uygun olduğu düşünülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin tamamına yakını (% 91,1'i) staj yapılacak kurumu kendilerinin belirlemesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Tekbalkan (2015) tarafından önlisans düzeyinde turizm ve otel işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin staj uygulamaları ile ilgili görüşlerini değerlendirmeye yönelik olarak yapılan çalışmada ise araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası (% 52,4) staj yerlerinin okul tarafından bulunması gerektiğini belirtmişlerdir.

Ankete katılan öğrencilerin hemen hemen yarısının (% 44,9'u) stajları daha etkin hale getirmek için denetimin olması gerektiğini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Uzun vd. (2009) tarafından Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğrencilerinin stajdan işverenin ise öğrenciden beklentilerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmada ise ankete katılan öğrencilerin % 83,3'ünün yapılan stajlara ilişkin olarak denetim yapılmasını istedikleri rapor edilmiştir. Mevcut sistemde okulumuzda staj denetimine ilişkin bir sistem uygulaması bulunmamaktadır. Ancak staj sonrası toplu olarak yapılan mülakatta bu sağlanabilmektedir. İlerleyen yıllarda gerekli kaynak aktarımlarıyla öğrencilerin staj yerlerinde kontrol ve denetimlerinin yapılmasına öncelik verilmesi, staj kalitesinin artırılması açısından önemli olacaktır. Bu kapsamda ya her bir birim kendi bünyesinde çözümler aramalı ya da farklı bölgelerdeki SHMYO arasında bir eşgüdüm gidilmelidir.

Ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümü tarafından (% 66,5'i) staj yapılan kurumun teknik donanım ve iş güvenliğinin yeterli olduğu ifade edilmiştir. Şahin vd. (2010) tarafından Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Patoloji Laboratuvar Teknikleri Programında öğrenim gören öğrencilerin staj eğitimi konusundaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir başka çalışmada ise ankete katılan öğrencilerin % 71,2'sinin staj yapılan kurumdaki teknik donanımı yeterli bulunduğu, % 26,1'inin ise kısmen yeterli bulunduğu rapor edilmiştir. Bu durum öğrencilerin staj yaptığı laboratuvar seçimlerinin doğru olduğunu göstermektedir.

Yapmış olduğumuz bu çalışma staj eğitimi veren diğer okullar için bir örnek niteliği taşımaktadır. Öğrencilerin staj etkinliklerinden beklenen yararın sağlanması için staj yapan öğrencilerin iş yerlerinde yeterince denetlenmesi ve stajyer öğrencilere geçici eleman gözüyle bakılıp stajyerlik konusunun önemsenmediği gerekçesiyle iş yerlerinde staj eğitiminin önemi konusunda bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bir başka açıdan, staj uygulamalarının 3+1 modeliyle bir dönemlik uygulamaya (Sarıbiyık 2013) dönüştürülmesi ayrıca her meslek yüksekokulunun kendi bünyesinde oluşturacağı okul-öğrenci-kurum üçgeninin yer aldığı web sayfalarının düzenlenmesi de sorununun çözümü için katkı sağlayabilir.

Kaynaklar

- Bahadır M, Oğuz H. 2012.** Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Staj Yapma Eğilimlerinin Belirlenmesi, Iğdır Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2(2, Ek:A): 69-76.
- Çetin Ş. 2005.** Öğrenci Stajlarında Yararlanılan Dersler Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 16(2): 153-169.
- Doğan H, Ulusoy A, Hacıoğlu F. 1997.** Okul Sanayi İlişkileri, Okuldan İş Hayatına Geçiş, Önder Matbaacılık, Ankara.
- Emir O, Arslan S, Kılıçkaya S. 2008.** Turizm İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Staj Uygulamaları Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği, Afyon Kocatepe Üniversitesi IIBF Dergisi, 10(2): 273-291.
- Güldaş N, Kutluk D, Ergör A. 2010.** Sağlık Sektörünün Tıbbi Laboratuvar Teknikerinden Beklentileri, DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 24(2): 45-55.
- Karacan S, Karacan E. 2004.** Meslek Yüksekokullarında (MYO) Yapılan Staj Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma: Kalite ve Verimlilik için İş Yerleri-MYO İşbirliğinin Gereği, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(2): 168-184.
- Kırlioğlu H, Gökgöz A. 2011.** Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği, ZKU Sosyal Bilimler Dergisi, 7(13): 131-146.
- Sarıbıyık M. 2013.** Meslek Yüksekokullarında Nitelikli İşgücü Yetiştirmek İçin 3+1 Eğitim Modeli, Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi, 1(1): 7-14.
- Şahin D, Manay P, Aydeniz G, Öner S, Sezgin Y. 2010.** Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Staj Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi, Ulusal Meslek Yüksekokulları Öğrenci Sempozyumu, 21-22 Ekim 2010, Düzce, Türkiye.
- Tekbalkan M. 2015.** Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Staj Uygulamasına Yönelik Öğrencilerin Bakışları: Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde Bir Uygulama, Electronic Journal of Vocational Colleges-Aralık 2015, 4. UMYOS Özel Sayısı: 16-22.
- Uzay Ş. 2005.** Muhasebe Meslek Stajyerlerinin Sorunları ve Beklentileri: Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 25: 70-78.
- Uzun O, Köylü P, Demir Z, Müderrisoğlu H, Karadağ AA, Özkan AŞ, Uzun S, Girti P, Kesim GA. 2009.** Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Stajın Öğrenci Ve İşveren Açısından Değerlendirilmesi; Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Örneği, Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, 1. Batı Karadeniz Ormancılık Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt II: 519-531.